

**50 HOMILIES
I EL SEU CONTEXT**

BERNABÉ DALMAU

50

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

BERNABÉ DALMAU

**50 HOMILIES I EL SEU
CONTEXT**

Publicacions de l'Abadia de Montserrat
2022

Primera edició, setembre de 2022

© Bernabé Dalmau, 2022

La propietat d'aquesta edició és de
Publicacions de l'Abadia de Montserrat
Ausiàs Marc, 92-98 – 08013 Barcelona

ISBN: 978-84-9191-237-8

Dipòsit legal: B. 11981-2022

Imprès a Gráficas Rey

Disseny de la coberta: Jordi Avià

ÍNDEX

Introducció	5
1972: Primera missa	9
1973: Jesús i el manament nou	12
1974: Els tres temes del Cap d'Any	14
1975: Set criteris de discerniment	16
1976: Parlar de Déu	18
1977: La grandesa de l'Església	21
1978: Nadal, «l'avui» de Déu	24
1979: Els miracles de Jesús	27
1980: El valor de les paràboles	30
1981: El divorci	34
1982: La Mare de Déu dels Dolors	37
1983: El fill pròdig	39
1984: Sant Esteve	42
1985: Jesús i el seu missatge	44
1986: Les modalitats d'una homilia	47
1987: La Mare de Déu del Roser	50
1988: Una homilia de casament	52
1989: La Pasqua igualadina	55
1990: Temes de Quaresma	59
1991: La utopia d'una Catalunya amb seny i rauxa de les benaurances	62
1992: Els tres germans de Betània	65
1993: La Pasqua	67
1994: Obre't	70
1995: Ressò del Concili Tarraconense	74
1996: La festa de la Sagrada Família	78

1997: Esclats de joia	81
1998: Espiritualitat d'Advent	84
1999: La providència i la protecció de Déu	88
2000: El rostre de Jesucrist	90
2001: El valor de l'Antic Testament	92
2002: Superar la por	95
2003: La guerra de l'Iraq	99
2004: Sant Francesc i la insígnia de la pobresa	103
2005: La creu i la salvació	105
2006: Déu, origen i terme de la història	107
2007: Pedres i homes	111
2008: Estimar i servir amb alegria	114
2009: Profetisme i evangelització a la Mediterrània	116
2010: Un Déu apassionat	120
2011: Als orígens de la nostra fe i de la nostra història	122
2012: Pau, Bernabé i la porta de la fe	124
2013: El llarg caminar	127
2014: El nostre món, Galilea dels pagans	130
2015: L'anunciació a sant Josep	133
2016: El poble de Déu rejuenit	135
2017: No perdre la pau, el civisme, la dignitat	138
2018: L'Advent, entre el fracàs i la regeneració de l'esperança	141
2019: Una santa del segle XX: Edith Stein	144
2020: Compartició en temps de pandèmia	146
2021: Pregària al Crist guaridor	148
2022: Apèndix: En la mort del meu germà Antoni	150

INTRODUCCIÓ

S'acosta l'1 d'octubre de 2022. Amb l'escrúpol d'expressar un sentiment molt personal, confesso que per a mi és una data molt important. Fa cinquanta anys de l'ordenació presbiteral que em va conferir l'any 1972 el bisbe de Vic, Ramon Masnou i Boixeda, que, essent bisbe auxiliar, ja m'havia administrat el sagrament de la confirmació vint anys abans. El sagrament del sacerdoci el van rebre amb mi dos monjos més, el pare Carles Gri i Casas i el pare Salvador Plans i Vall —aquest darrer, també íntim amic, traspassat el 2016, el dia que jo tornava de Roma havent exercit de confessor durant un mes a Sant Pau Extramurs en l'Any Jubilar de la Misericòrdia.

Sant Joan Pau II, a les vigílies del que anomenà «Gran Jubileu de l'any 2000», va escriure: «En la vida de cada persona els jubileus estan vinculats en general al dia del naixement; però també se celebren els aniversaris del baptisme, de la confirmació, de la primera comunió, de l'ordenació presbiteral o episcopal i del sagrament del matrimoni. Alguns d'aquests aniversaris tenen la seva correspondència en l'àmbit civil, però els cristians sempre els atribueixen un caràcter religiós».¹

Evidentment, per a mi l'aniversari d'ordenació té un caràcter exclusivament religiós. Fou el punt de partida d'un enfocament singular de la vida monàstica, amb consciència que la configuració especial amb Jesucrist no tenia altra raó

1. *Tertio millennio adveniente*, 15.

de ser que la dimensió pastoral, exercida bàsicament des del monestir i en el marc de l'obediència monàstica.

El marc monàstic ja imposa per si mateix una reducció i una concreció de l'ampla dimensió pastoral que els ministèris sacerdotals comporten. Dintre d'aquests, el ministeri més rellevant és la celebració de l'eucaristia, en la qual l'homilia ocupa el lloc més personal: el predicador hi parla lliurement. La seva importància ha estat posada molt en relleu aquests darrers anys, per tal d'ajustar la predicació a la seva funció pròpia, més enllà de les moltes formes de transmetre oralment un missatge.

Bàsicament la predicació és fer el pas de la Paraula de Déu a la vida dels qui l'acaben d'escoltar. I l'homilia, segons les circumstàncies, pot posar més l'accent en un dels dos elements. La transmissió de la doctrina pot prendre un to catequètic o informatiu, didàctic o poètic, i pot assumir molts tons. La cosa important és no fer-ne un cos estrany a la celebració, tant pel que fa al contingut com per la forma d'expressar-la.

Per celebrar els cinquanta anys d'ordenació sacerdotal he escollit una homilia, escrita, de cada any. Cert, en tot aquest temps he predicat unes dues mil vegades, i els textos escrits —tots conservats— només formen una quarta part del conjunt. L'elecció d'una homilia per any ha consistit a triar la que m'agradava més, sigui pel tema tractat, sigui perquè em sembla que té un to expressiu singular, sigui perquè tingué un relleu «històric» especial per raó del dia que fou pronunciada. Al mateix temps, però, moltes homilies no han volgut ser singulars, sinó cenyides a la seva funció ministerial. Tanmateix, escampades al llarg de mig segle, s'han mogut en diversos àmbits que vull detallar, indicant entre parèntesis l'any al qual corresponen.

En primer lloc i en un pla senzill, sense cap pretensió, hi trobaríem el que en podríem dir homilies simplement catequètiques. Són una explicació d'elements fonamentals de la vida cristiana, com ara l'Església (1977), les característiques de l'homilia (1986) i l'Antic Testament (2001).

En un altre sector hi situaria temes encara més centrals:

el misteri de Déu (1976, 1999, 2006, 2010) i el missatge de Jesús (1973, 1979, 1980, 1981, 1985, 2000, 2005, 2021). També aquí hi escauen les presentacions de personatges cristians en el to que aleshores s'anomena panegíric. De la Mare de Déu m'he fixat en dues advocacions populars: els Dolors (1982) i el Roser (1987). Pel que fa als sants, he descrit el currículum de santedat dels següents: Esteve (1984), els tres germans de Betània (1992), Francesc d'Assís (2004), els abats de Cluny (2007), Fructuós i els seus diaques (2011), Pau i Bernabé (2012), Josep (2015) i Edith Stein (2019).

L'aplicació del missatge cristià a la vida pràctica dona lloc a homilies de caràcter més aviat moral: criteris de discerniment (1975), obertura de cor (1994), la joia (1997), la por (2002), estimar i servir (2008), el nostre món (2014), compartició en temps de pandèmia (2020). I també és inevitable que n'hi hagi d'iniciació litúrgica: Cap d'Any (1974), Nadal (1978), Quaresma (1990), Pasqua (1993), festa de la Sagrada Família (1996), Advent (1997 i 2018), Transfiguració (2013), temps pasqual (2016).

I, entre allò que se'n diu «temes que interessin la gent», hi ha visions cristianes sobre un fet d'Església (Concili Tarraconense, 1995) i sobre tres esdeveniments de la vida civil (la celebració de l'Onze de Setembre, 1991, la Guerra de l'Iraq, 2003, i la tardor de 2017 a Catalunya).

Finalment, en tres ocasions toco temes de caràcter més personal: el sermó de primera missa (1972), el casament d'uns amics (1988) i les festes centenàries del Sant Crist d'Igualada (1989). A última hora hi he afegit, en qualitat d'apèndix, l'homilia del funeral del meu germà Antoni (2022).

Tot plegat forma un conjunt prou variat. Només Déu sabrà si hi haurà hagut en aquesta transmissió de l'experiència cristiana la fidelitat al ministeri rebut. En tot cas, amb humilitat, no poso gens en dubte la meua recta intencionalitat. I per això m'és motiu d'acció de gràcies.

1972: PRIMERA MISSA

Lectures: Ct 2,8-14 / Lc 1,39-56

La «primera missa», en realitat la primera eucaristia presidida, encara que ha perdut l'encís social i espiritual amb què les generacions dels nostres pares i avis contemplaven «l'accés a l'altar d'un novell sacerdot», manté el caràcter de novetat i d'esperança a què la comunitat cristiana té dret. I això que avui dia, i ja fa mig segle, el nou prevere ha tingut moltes ocasions d'exercir el ministeri de la predicació en virtut de la valoració del diaconat que l'ha precedit. Aquesta homilia és a partir de l'Evangelí de la missa votiva de la Mare de Déu de Montserrat.

Hem escoltat una altra vegada la coneguda narració de la visitació de Maria a la seva parenta Elisabet i el Magníficat, que n'és el complement. Narració i cant que, malgrat ser tan coneguts, ens obren el cor a una novetat: la novetat eterna del reconeixement de les meravelles que Déu obra contínuament en els creients, des d'Abraham, el nostre pare en la fe, fins al darrer dels qui creuen que no creuen. La fe, que havia fet deixar a Abraham terra i parentela, impulsa ara Maria a comunicar la presència de Déu que porta en el seu si. Havia rebut una missió; benaurada ella que ha cregut que es complirà. No es guarda per a si mateixa el missatge de l'anunciació; comença a exercir la seva sol·licitud de mare anant a veure Elisabet. En endavant, en el Regne de Déu, el gest més humà —atendre la parenta que espera un infant, donar un vas d'aigua al qui té set— serà portador de gràcia, d'ençà que Maria ha sabut respondre amb promptitud a la veu de Déu que cridava «Aixeca't, amiga meva, bonica meva, i vine». Comença una nova era: l'era en què Déu se'ns presentarà humà i en què els homes faran gestos divins. És el temps del Messies. «L'hivern ja ha passat, la pluja s'ha esvaït i se n'ha anat; esclaten les flors per la contrada, el temps d'esbrotar és arribat, el cant de la tórtora s'ha fet sentir pels nostres camins».

Però a nosaltres, que vivim vint segles després de Maria i uns vint-i-quatre després del líric autor del Càntic dels Càntics, ens costa de creure que l'any primer de l'era cristiana comença en el temps del Messies i que abans els homes vivien en l'esclavatge del pecat i del desesper. De fet, veiem que avui, arreu de la Terra, hi ha molts milions de persones que viuen en l'Antic Testament, perquè no han sentit parlar mai de Jesucrist, o ben poc. Potser a alguns de vosaltres, abans-d'ahir, us devien semblar una utopia les paraules amb què el bisbe Ramon,¹ seguint el text ritual, deia: «Doneu, Senyor, a aquests vostres servents la gràcia del presbiterat per tal que l'evangeli del vostre Fill arribi a tot el món». Tres sacerdots, a més a més monjos,² què poden fer per comunicar arreu l'evangeli?

Per altra part, vint segles després de la salvació de Jesucrist, veiem que hi ha molts de mals i d'injustícies en el nostre univers; en matèria de fe i de caritat, tenim molt a aprendre encara. Però, ¿és suficient, això, per desesperar del tot? També aquí la Mare de Déu ens ha de ser un exemple i un estímul per no deixar-nos aclaparar davant les responsabilitats. El càntic de Maria serà sempre l'acció de gràcies més gran que hagi sortit d'un descendent d'Abraham i alhora esdevindrà el crit revolucionari més trasbalsador, perquè només el braç potent de Déu pot dispersar els homes de cor altiu, derrocar els poderosos i exalçar els humils.

Germans, abans-d'ahir els textos bíblics i l'homilia ens insistien en l'esperit de Moisès, que cal que sigui compartit per altres ancians per tal de poder guiar un poble tan nombrós. Però convé que no oblidem que Moisès tenia un germà i una germana, amb un esperit no menys eficaç en la història del poble escollit. Vull dir que avui, més que mai, els cristians ens necessitem els uns als altres per fer el nostre camí. Només es tracta de prendre consciència del do que tots hem rebut de

1. Ramon Masnou, bisbe de Vic.

2. Els altres dos monjos ordenats foren els pares Salvador Plans (+2016) i Carles Gri.

Déu, uns d'una manera, d'altres d'una altra. Maria, mare i verge plenament responsable de la seva missió, sintetitza la diversitat de vocacions dins l'Església, en què la virginitat i la funció de marit o muller són dues versions convergents d'un mateix cristianisme creador.

La collita és abundant i els segadors són pocs. Però mentre preguem al Pare que ens enviï més segadors, que sapiguem recollir les garbes dels segadors que ens han precedit i sembrar el gra que el Senyor farà créixer. En això consisteix el cristianisme creador vers el qual ens empenyen el baptisme que hem rebut i l'exemple i la intercessió de la Mare de Déu.

(3 d'octubre de 1972)

1973: JESÚS I EL MANAMENT NOU

Lectures: 1Jn 4,7-10 / Jn 15,9-17

Els diumenges del temps pasqual més propers a la festa de l'Ascensió van desgranant el discurs evangèlic de comiat. Els anys setanta era freqüent, en diversos àmbits del nostre catolicisme, respondre a la pregunta «Qui és Jesús per a mi?». Moltes respostes anaven en les línies contraposades del Crist guerriller o Crist «superstar». L'homilia cristiana havia d'intentar, és clar, superar la moda del moment a través de l'aprofundiment bíblic o de testimoniats serens i profunds. El manament de l'amor representa el cim de la doctrina de Jesús, sostinguda per l'exemple de la seva donació sense límits.

El poeta Josep Vicenç Foix, premiat dijous passat amb la màxima distinció anual de les nostres lletres, presenta com a proves per identificar Jesús el compromís total de la seva persona en allò per què treballa. Escriu, amb gran concisió: «No parla: diu. No escriu: fa. No ofereix: dona. No s'enamora: ama». I nosaltres, en el marc de la celebració de l'eucaristia, no ens hem d'estranyar que el Senyor tingui la gosadia d'exhortar-nos a estimar-nos els uns als altres tal com ell ens ha estimat. Qui de nosaltres podria presentar-se com a model en qualsevol acció humana, fins al punt de poder identificar el compromís total de si mateix amb l'ideal que proposa? I si arribàvem a un cert equilibri entre el dir i el fer dels nostres ideals culturals, familiars, socials o polítics, potser ens costaria encara d'obtenir-lo en el camp de l'estimar, paralitzat tan sovint per la recerca d'un mateix en el fons de tants actes d'aparent servei al proïsme.

Però el precepte de Jesús —el manament nou— no ens permet gaires contemplacions sobre els mecanismes del nostre amor i del nostre odi i ens encara davant una persona més que no pas davant un manament; ens posa davant d'ell mateix, que ha donat la pròpia vida pels seus amics. Amic, germà gran i Mestre, Jesús no ens tracta com a servents, sinó

que ens presenta el seu manament com la màxima confidència que ens pot fer de tot allò que ha sentit del Pare. Déu és amor, i l'enviament del seu Fill al món és la prova que Déu ens estima. Ni nosaltres hem escollit Jesús ni hem estat els primers a estimar. Per això no tenim cap mèrit de ser el que som ni tenim dret a menysprear els no creients, aquesta gran massa de no practicants que sovint ens passa al davant en el compliment del precepte de l'amor. L'única cosa de què podem estar convençuts és que a qui més se li dona més se li exigeix. Tots hem rebut el do de ser fills de Déu. Molts hem rebut la vocació al matrimoni, o a la vida religiosa, o al sacerdoci, o a altres formes de servei en l'amor com pot ser l'acceptació joiosa del propi sofriment físic.

El fet d'haver escoltat ara el gran testament de Jesús ens fa particularment responsables de la idea que d'ell puguin tenir els qui el desconeixen o el coneixen poc. I més ara que, per l'eucaristia, la presència sacramental del Crist ens inserirà de ple en el dir i el fer del nostre Mestre, que no ofereix ni s'enamora, sinó que dona i estima de debò.

(27 de maig de 1973)

1974: ELS TRES TEMES DEL CAP D'ANY

Lectures: Nm 6,22-27 / Ga 4,4-7 / Lc 2,16-21

El dia primer de cada any, per raó de la mobilització social de la festa del canvi anual, veu força diluït el sentit de la seva identitat litúrgica. Una senzilla explicació de la riquesa d'elements que la configuren esdevé un memoràndum que convé tenir en compte en una celebració que, enmig de les festes nadalenes, té el perill de passar desapercebuda.

Tres temes s'imposen a la nostra reflexió cristiana en aquesta octava de Nadal: el començament de l'any, la jornada de la pau i la veneració de la Mare de Déu. Tres temes ben disjunts, però que retroben la seva unitat en la persona de Jesús.

L'infant de Betlem és el Salvador, el Messies, el Senyor. Com recorda la Carta als Hebreus, i tal com cantarem durant la comunió, «Jesucrist és el mateix ahir, avui i per sempre». Però, segons l'afirmació de l'apòstol, el Crist és també «la nostra pau, el qui de dos pobles n'ha fet un» i ha enderrocat el mur que els separava per tal que tothom tingui accés a la salvació. Tercerament, aquest Senyor dels segles i Rei de la pau l'hem conegut perquè s'ha fet un de nosaltres, encarnat en el si de la Verge Maria, que conservava en el seu cor tots els records de la infantesa de Jesús.

Per a la gran majoria de persones, avui és simplement el començament de l'any civil. Un fet molt convencional, que no canvia res de la nostra manera de ser i de fer. Però sí que aquesta divisió del temps ens pot desvelar a una comprensió més profunda del pla de Déu que es va acomplint dia rere dia dins nostre. Perquè cada vegada ens atansem més al terme que Déu ens prepara; qui sap si l'any que comencem serà el del trobament definitiu amb ell. En tot cas, el nou any se'ns

presenta com una oportunitat per acollir la gràcia i fer fructificar els dons de l'Esperit.

Entre aquests n'hi ha un que avui centra la nostra atenció: el de la pau, el do que els àngels desitjaren, en el primer Nadal, per a tota la humanitat que tant estima el Senyor. El temps arribà a la seva plenitud i Déu envià el seu Fill, que és la nostra pau, concebut per obra de l'Esperit Sant. I aquest Amor infinit de Déu es continua vessant en els nostres cors per tal que la pau a la Terra no sigui un somni, una utopia. El Sant Pare¹ ha posat la jornada d'avui sota la divisa «La pau també depèn de tu», perquè tots ens hem de sentir compromesos en la seva construcció. Això reclama, en primer lloc, que unifiquem la nostra persona. Que no hi hagi dissensió entre l'Esperit Sant que actua dins nostre i les inclinacions tan arrelades que ens fan pensar només en nosaltres mateixos i dominar damunt els altres. Més aviat hauríem de tenir-nos els uns als altres aquella estimació que ens fes repetir la benedicció que hem sentit en la primera lectura. És un text ritual de l'Antic Testament que sant Francesc d'Assís repetia sovint en beneir els seus germans: «Que el Senyor et beneeixi i et guardi, que et faci veure la claror de la seva mirada i s'apiadi de tu. Que el Senyor giri cap a tu la mirada i et doni la pau». D'aquesta manera la pau a escala mundial serà una realitat, si cadascun dels creients treballa des del seu lloc perquè la pau del Crist abraci tots els sectors de la vida humana.

I, finalment, encomanem aquests anhels i tots els que cadascú porta al cor a la Mare de Déu. Avui la venerem en allò que té de més gran: ser Mare de Déu. En donar-nos Jesucrist, que té Déu per Pare, Maria ha marcat una fita en la revelació del misteri de la nostra filiació divina. Que aquest any i sempre puguem repetir amb confiança la nostra invocació de fills: «Abbà, Pare nostre».

(1 de gener de 1974)

1. Pau VI, que va instituir el 1966 que el dia de Cap d'Any fos la Jornada Mundial de la Pau.

ISBN 978-84-691-237-6

La transmissió de la doctrina en l'homilia litúrgica pot prendre un to catequètic o informatiu, didàctic o poètic, i pot assumir molts registres. La cosa important és no fer-ne un cos estrany a la celebració, tant pel contingut com per la forma d'expressar-la. El recull present n'aplega cinquanta, una corresponent a cada any del mig segle de ministeri sacerdotal de l'autor.

